

وزارت علوم تحقیقات و فناوری
دانشکده غیر دولتی غیر انتفاعی رفاه
گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی
گرایش فقه و حقوق

لزوم اذن زوج در خروج زوجه از منزل در فقه نظام خانواده

دانشجو :

عاطفه عظیمی وحید

استاد راهنما :

خانم دکتر فاطمه فلاح

دی ۱۳۹۸

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

تقدیم به :

یگانه منجی عالم بشریت

حضرت ولی عصر (عج الله)

امیدوارم که در پیشگاه حضرتشان قبول افتد

سپاس و ستایش مخصوص خداوندی است که مرا در این مسیر هدایت نمود. بر خود لازم می دانم از زحمات بی شائبه استاد ارجمند سرکار خانم دکتر فلاح که در نگارش این پایان نامه همواره مرا مورد لطف قرار داد تشکر نمایم و از خداوند متعال برای این بزرگوار توفیق روز افزون مسألت می نمایم. همچنین از پدر و مادر مهربانم به خاطر حمایت آنها و از همسر عزیزم به جهت پشتیبانی این جانب در انجام این پایان نامه سپاسگزاری می نمایم.

ب

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده.....
	فصل اول : کلیات مفاهیم
۲	مقدمه.....
۳	۱-۱- کلیات .....
۳	۱-۱-۱- بیان مسئله.....
۵	۱-۱-۲- اهمیت و ضرورت پژوهش.....
۵	۱-۱-۳- اهداف پژوهش.....
۶	۱-۱-۴- سوال های پژوهش یا فرضیه ی پژوهش.....
۶	۱-۱-۵- روش پژوهش.....
۶	۱-۱-۶- جنبه جدید و نو آوری.....
۷	۱-۱-۷- سازماندهی پژوهش.....
۷	۱-۲- مفاهیم.....
۷	۱-۲-۱- اذن.....
۷	۱-۲-۱-۱- اذن در لغت واصطلاح.....
۱۰	۱-۲-۱-۲- ارکان اذن .....

- الف) شرایط آذن ۱۰
- ب) شرایط مأذون ۱۱
- ج) شرایط مأذون فیه ۱۱
- ۱-۲-۳-مختصات آذن ۱۲
- ۱-۲-۴-تقسیمات آذن ۱۶
- الف) آذن صریح و آذن ضمنی و شاهد حال ۱۶
- ب) آذن عام و خاص ۱۶
- ج) آذن مطلق و مقید ۱۷
- د) آذن موقت و غیر موقت ۱۸
- ه) آذن ناشی از عقد و ایقاع ۱۸
- و) آذن قانونی آذن اشخاص ۱۸
- ز) آذن در عمل حقوقی و آذن در غیر عمل حقوقی ۱۹
- ۱-۲-۵-تمییز آذن از مفاهیم مشابه ۱۹
- الف) تفاوت آذن و رضا ۱۹
- ب) تفاوت آذن و اجازه ۲۰
- ج) تفاوت آذن و حق انتفاع ۲۱
- د) تفاوت آذن و عقود آذنی ۲۲

- ه) تفاوت اذن با حق ارتفاق..... ۲۲
- ۱-۲-۱-۶-راه های اثبات اذن ۲۳
- ۱-۲-۱-۷-آثار اذن..... ۲۴
- الف) آثار تکلیفی..... ۲۴
- ب) آثار وضعی..... ۲۴
- ۱-۲-۱-۸-ملازمه اذن در شیء و لوازم آن..... ۲۵
- ۱-۲-۱-۹-موارد ارتفاع اذن..... ۲۶
- الف) رجوع از اذن ۲۶
- ب) انتفای موضوع اذن ۲۷
- ج) انقضای مدت اذن..... ۲۸
- د) فوت اذن دهنده یا مأذون ۲۸
- ه) محجور شدن اذن دهنده یا مأذون..... ۲۸
- ۱-۲-۲-۲-فقه نظام خانواده..... ۲۹
- ۱-۲-۲-۱-فقه در لغت و اصطلاح..... ۲۹
- ۱-۲-۲-۲-تعریف فقه خرد و کلان..... ۳۴
- ۱-۲-۲-۳-تمایز فقه خرد و فقه کلان..... ۳۴
- ۱-۲-۲-۴-نظام در لغت واصطلاح..... ۳۷

- ۴۰.....۱-۲-۲-۵-خانواده در لغت واصطلاح
- ۴۹.....۱-۲-۲-۶-تعریف فقه نظام خانواده
- ۴۹.....۱-۲-۲-۷-مختصات فقه نظام خانواده
- ۵۰.....خلاصه فصل

فصل دوم : ادله اذن زوج در خروج از منزل در فقه نظام خانواده

- ۵۳.....مقدمه
- ۵۴.....۱-۲-بیان نظریات در باب اذن زوج در خروج از منزل
- ۵۴.....۱-۱-۲-حرمت خروج به صورت مطلق
- ۵۷.....۲-۱-۲-حرمت خروج در صورت تنافی با حق استمتاع
- ۵۸.....۳-۱-۲-حرمت خروج با در نظر گرفتن مصالح خانوادگی
- ۵۹.....۲-۲-حرمت خروج به طور مطلق در صورت تنافی با حق استمتاع
- ۵۹.....۱-۲-۲-آیات
- ۵۹.....۱-۲-۲-آیه الرجال قوامون علی النساء
- ۶۰.....۲-۲-۱-۲-آیه ۳۳سوره احزاب
- ۶۰.....۲-۲-۱-۳-آیه للرجال علیهن درجه
- ۶۲.....۲-۲-۲-روایات
- ۶۲.....۱-۲-۲-دسته اول روایات

- ۲-۲-۲-۲-دسته دوم روایات.....۶۵
- ۲-۳-ادله نظریه اذن مقید به منع خروج با در نظر گرفتن مصالح خانوادگی.....۶۹
- ۲-۳-۱-اذن زوج در خروج از منزل در فقه نظام خانواده.....۶۹
- الف)ریاست مرد بر خانواده.....۶۹
- ب)ثواب اطاعت زوجه از زوج.....۷۵
- ۲-۳-۲-آیه عاشروهن بالمعروف.....۷۶
- الف)معروف در لغت واصطلاح.....۷۷
- ب)ماهیت معروف در قرآن.....۸۰
- ج)آیه عاشروهن بالمعروف در نظام خانواده.....۸۱
- ۲-۳-۳-آیه قوامون علی النساء.....۸۳
- الف)قوام در لغت واصطلاح.....۸۳
- ب)بررسی شأن نزول آیه قوامیت.....۸۶
- ج)بررسی علت قوامیت مرد.....۸۷
- د)قوامیت مرد در نظام خانواده.....۹۱
- ۲-۳-۴-آیه درجه.....۹۳
- الف)درجه در لغت و اصطلاح.....۹۳
- ب)آیه درجه در نظام خانواده.....۹۵

- ۹۷-۳-۲-۵- آیه وقایه.....
- ۹۷- الف)وقود در لغت و اصطلاح.....
- ۹۸- ب)آیه وقایه در نظام خانواده.....
- ۱۰۰-۳-۲-۶- دلیل عقلی ادله کلی حفظ نظام خانواده.....
- ۱۰۰- الف)سبک زندگی اسلامی.....
- ۱۰۴- ب)سلامت اجتماعی.....
- ۱۰۷-۴-۲- بررسی لزوم اذن زوج در قوانین.....
- ۱۱۱- خلاصه فصل.....

فصل سوم: مصادیق فقهی اذن زوج

- ۱۱۳- مقدمه.....
- ۱۱۴-۳-۱- امور عبادی مستحبی.....
- ۱۱۴-۳-۱-۱- روزه مستحبی.....
- ۱۱۹-۳-۱-۲- حج مستحبی.....
- ۱۲۱-۳-۱-۳- اعتکاف.....
- ۱۲۴-۳-۲- امور مادی و غیر مادی زوجه.....
- ۱۲۴-۳-۲-۱- اشتغال زنان.....
- ۱۳۰-۳-۲-۲- نذر، سوگند و عهد.....

الف) نذر.....	۱۳۰
ب) سوگند.....	۱۳۳
ج) عهد.....	۱۳۶
۳-۲-۳-انجام اعمال زیبایی.....	۱۳۸
۳-۲-۴-تصرفات مالی.....	۱۴۰
۳-۲-۵-اجیر شدن.....	۱۴۴
خلاصه فصل.....	۱۴۸
نتیجه گیری.....	۱۵۰
پیشنهاد.....	۱۵۱
منابع و مأخذ.....	۱۵۲
چکیده (لاتین).....	۱۶۶

فصل اول :

کلیات و مفاهیم

چکیده :

نظام خانواده با سابقه ترین اجتماعی است که بشر آن را شناخته، این اجتماع کوچک منبع تغذیه اجتماعات بزرگ انسانی از جنبه های مختلف است. یکی از عواملی که سبب تزلزل نظام خانواده می شود عدم آشنایی زوجین به حقوق خود و یا نادیده گرفتن حقوق یکدیگر است. یکی از حقوقی که با عقد نکاح برای زوج ایجاد می شود لزوم اذن زوج در خروج زوجه از منزل است؛ برای دستیابی به این مهم ابتدا باید مفهوم اذن و فقه نظام خانواده، مورد بررسی قرار گیرد. اذن از نظر اکثر فقها ایقاع است علاوه بر آن اکثر مصادیق اذن حق است، البته در مواردی نیز حکم به شمار می رود. از منظر قرآن و روایات خانواده حقیقی وقتی شکل می گیرد که مرد در رأس آن قرار گیرد. به علت تفسیر نادرست از آیات و روایات و بد فهمی و شبهات ایجاد شده از سوی شبهه افکنان، لازم است که با ایجاد نگرشی جدید درباره ی اذن زوج در خروج از منزل در چارچوب فقه نظام خانواده مورد بررسی قرار گیرد تا ابهامات و مناقشات پایان یابد. در این تحقیق با روش توصیفی تحلیلی و به شیوه ی کتابخانه ای به جمع آوری اطلاعات پرداخته می شود . سوالاتی که در این خصوص به ذهن می رسد این است که اذن زوج در خروج از منزل در فقه نظام خانواده چگونه تبیین می شود؟ یا شرایط اذن زوج در خروج از منزل در فقه نظام خانواده چیست ؟ یافته های این تحقیق که با مطالعه در فقه نظام خانواده صورت گرفته بیانگر این مطلب است که نمی توان در فقه نظام خانواده به لزوم اذن شوهر به طور مطلق دست یافت؛ بلکه لزوم اذن در فقه نظام خانواده تنها در مصالح خانوادگی می باشد. در نظام خانواده نه مرد نه زن هیچکدام سالار نمی باشند بلکه محور قوانین حق مداری برپایه کرامت انسان ومصلحت خانواده وسلامت جامعه است وآن چیزی که باعث استحکام خانواده می شود پایبندی زن وشوهر به حقوق و تکالیفشان، بر پایه ی شئون اخلاقی- فقهی است .

واژگان کلیدی : اذن، زوج، زوجه، خروج از منزل، حق استمتاع، فقه نظام خانواده

مقدمه :

نظام خانواده کهن ترین و مهمترین گروه های انسانی است که با عقد ازدواج محقق می شود، از این رو نظام خانواده مجموعه ای از انسان هاست که رابطه ی همسری و فرزنددی دارند که احکام خانواده بر آن ها جاری می شود. نوع تکلیف هر یک از زوجین نقش تعیین کننده ای در بقا و سرنوشت نظام خانواده دارد. در فقه نظام خانواده ریاست از وظایف مرد شمرده شده است و از این رو مرد می تواند بنا بر مصالح خانواده، نظارت بر ورود و خروج او داشته باشد. باتوجه به اینکه زمانه ی حاضر اوج حملات و تزریق شبهه افکنی درباره ی احکام اسلامی به جامعه از سوی مدعیان دفاع از حقوق بشر و حقوق زن است، لذا ضرورت دارد که بحث اذن زوج در فقه نظام خانواده مورد بررسی قرارگیرد تا پاسخی باشد برای شبهات شبهه افکنان و اطلاع یافتن زنان و مردان جامعه از حقوق و تکالیفشان که این امر باعث تداوم حیات نظام خانواده می شود. سوالاتی که در این خصوص مطرح می شود این است که آیا نظام خانواده بر حسب ذات و کارکردهایش به کانون اقتدار نیاز دارد؟ و یا اینکه مبنای فقهی و حقوقی چنین اقتدار کدام است که مستلزم اذن زوجه از زوج در خروج از منزل است؟

زوج به عنوان قوام بر زوجه در فقه اسلام و رئیس خانواده در حقوق، کانون اقتدار است که موجب تسهیل کارکردهای نظام خانواده در عین تأمین انسجام درونی و صلابت بیرونی است. این تحقیق درسه فصل بحث اذن زوج در فقه نظام خانواده را مورد بررسی قرار می دهد، فصل اول کلیات و مفاهیم که به مفهوم شناسی اذن و فقه نظام خانواده پرداخته می شود، و در فصل دوم به بیان ادله ی اذن زوج در خروج زوجه از منزل پرداخته می شود و در فصل سوم مصداق های اذن زوج در امور عبادی مستحبی و امور مادی و غیر مادی زوجه بیان می شود و مورد بررسی قرار می گیرد.

۱-۱- کلیات :

۱-۱-۱- بیان مسأله:

واژه فقه نظام خانواده از سه قسمت تشکیل شده است و مراد از فقه، احکامی است که به رفتار مکلفان به شکل مستند و ادله تفصیلی آن تعلق پیدا می کند؛ در واقع فقه بر دو قسم است، فقه کلان و فقه خرد، که از آن به فقه فردی نیز تعبیر می شود.

فقه خرد معلول اراده فرد است و فقه نظام خانواده در دایره فقه کلان قرار می گیرد؛ در این حال اراده جمعی می شود و راس پیدا می کند؛ وقتی اراده جمعی شکل گرفت، فعل و رفتار جمعی نیز حاصل می شود و انسان شخصیت جمعی پیدا می کند. در حقیقت قبل از اینکه او وارد جامعه شود، وارد خانواده شده است و با تشکیل خانواده شخصیت جدیدی برای افراد به وجود می آید. زن و مرد که به هم پیوسته اند، شخصیت جدیدی را شکل می دهند که در قرآن و روایات از آن به عنوان بیت (اهل بیت) تعبیر شده است. در واقع خانواده عبارت است از یک مجموعه انسانی که از رابطه همسری و فرزندانی برخوردارند و زمانی که در محیط خانواده یک اراده واحد حاکم شود، یعنی کسی حق دستور و امر دارد و دیگران باید از فرمان او پیروی کنند؛ در این حال شخصیت واحد خانواده شکل می گیرد که در مباحث روانشناسی و اجتماعی حاضر این بحث مطرح نشده است.

تعبیر اهل بیت در عالم شرع و عالم حقیقت متفاوت است؛ وقتی عقد نکاح صورت می گیرد به معنای ایجاد وحدت اعتباری است و فرزندان هم که در این خانواده به دنیا می آیند و رشد می کنند احکام خانواده بر آنها جاری می شود؛ مانند احکام ارث. اما اهل بیت حقیقی و واقعی متوقف بر این است که اراده ها باید فانی در راس بیت شود تا آن آثار حقیقی بوجود آید، تا آنجا که آخرت و سرنوشت یکی به دیگری گره می خورد.

اگر زن و مرد توانستند شخصیت واحدی را تشکیل دهند، یعنی گاهی زن تابع مرد شود و گاهی مرد تابع زن باشد؛ اینجاست که خانواده شکل می‌گیرد. خانواده حلقه وصل شخصیت فردی به شخصیت کلان است. این حلقه وصل بودن مسأله مهمی است، چون که جامعه کلان را خواهد ساخت و جامعه سازی در فلسفه اجتماعی اسلام از اهل بیت شروع می‌شود. از نظر اسلام آن اراده واحد که باید بیت را شکل بدهد مرد خانواده است. این موضوع جبری نیست و زوجه می‌تواند تابع اراده زوج نباشد؛ در این صورت خانواده شکل نمی‌گیرد. (سایت آقای اراکی، درس خارج، زمان مراجعه ۱۳۹۸/۵/۱۲)

مسأله وجوب اطاعت زوج، در شرع مقدس اسلام مطرح است و یکی از مصادیق اطاعت زوجه در فقه نظام خانواده اذن زوج در خروج از منزل است؛ این مسأله از بعد فقهی و حقوقی آثاری دارد که اگر زوجه در نظام خانواده خارج از اذن واراده زوج از منزل خارج شود، از نظر حقوقی "ناشزه" می‌شود و نفقه به او تعلق نمی‌گیرد؛ همچنین از بعد فقهی، عبادات مستحبی زوجه بدون اذن، نذر و قسم هم بدون اذن غیر منعقد و تصرفات مالی او نیز بدون اذن باطل است.

این مسأله در بسیاری از مواقع محدودیت‌ها و مشکلاتی را برای زنان در خانواده ایجاد کرده چه بسا در مواردی زمینه سوء استفاده برخی از مردان را نیز فراهم کرده است؛ چرا که ریاست مرد در خانواده این حق را برای او ایجاد می‌کند که همه فعالیت‌های زن را در خانواده در اختیار و اراده خود قرار دهد و ممکن است این سوالات در ذهن ایجاد شود که آیا در اسلام مرد بالاتر از زن قرار دارد و اسلام دین مرد سالاری است؟ یا اینکه جایگاه زن در فقه نظام خانواده چیست؟ و این اذن زوج در کدام قسمت از ابعاد منظومه نظام خانواده می‌گنجد و با این وصف فقه چه دیدگاهی در این مسأله دارد؟

در این پژوهش سعی شده است با ادله عقلی و نقلی و در چارچوب فقه نظام خانواده ابهامات ایجاد شده، برطرف شود.

۱-۲- اهمیت و ضرورت پژوهش :

یکی از بزرگترین معضلات جوامع اسلامی در عصر حاضر ایجاد تردید و شبهه افکنی در چرایی و فلسفه وجودی احکام و قوانین دین مبین اسلام است شکاکان و مدعیان دفاع از حقوق بشر هر روز با طرح ایرادی جدید سعی در تردید در دل‌های مومنین دارند از سوی دیگر فمنیست ها نیز بدون درک صحیح از فلسفه وجودی احکام دین با داعیه دفاع از حقوق زنان در این مسیر گام برداشته و بیش از پیش موجب بد بینی و تردید در این باب شده اند، مواردی چون دیه، ارث مرد نسبت به زن همواره جزء ثابت تردید افکنی، شکاکان و مغرضین بوده است موضوع ریاست مرد در نظام خانواده نیز یکی دیگر از مباحث مورد تردید و ایراد گیری از سوی این گونه افراد می باشد، کج فهمی و تفسیر نادرست از آیات و روایات بر وسعت این شبهات می افزاید و بیم آن می رود که باعث ایجاد خدشه در اعتقادات بانوان و به تبع آن سستی و تزلزل در پایه های خانواده ها گردد. با توجه به اهمیت موضوع، این تحقیق به بررسی آیات و روایات و بیان نظرات فقها در مورد فلسفه وجودی چرایی دیدگاه اسلام در باب ریاست مرد و در خصوص اذن زوج در باب خروج از منزل و با توجه به فقه نظام خانواده پرداخته شده تا دلیلی بر شبهات مغرضان و دروغ پردازان و نیز پاسخی برای سوالات وجدان های بیدار در این زمینه باشد.

۱-۳- اهداف پژوهش:

ایجاد نگرش جدید درباره بحث اذن زوج در خروج زوجه از منزل در چارچوب فقه نظام خانواده .
پایان یافتن ابهامات و مناقشات در باب اذن زوج در خروج زوجه از منزل در فقه نظام خانواده .
آشنایی زوجین با حقوق و تکالیف یکدیگر در فقه نظام خانواده (که این امر می تواند به استحکام و تعالی جامعه و خانواده کمک شایانی کند)

۱-۱-۴- سوالات پژوهش یا فرضیه پژوهش:

اذن زوج در خروج زوجه از منزل در فقه نظام خانواده چگونه تبیین می شود؟

فقه نظام خانواده چیست؟

ادله لزوم اذن زوج در خروج زوجه از منزل در فقه نظام خانواده چیست؟

شرایط اذن زوج در خروج زوجه از منزل در فقه نظام خانواده چیست؟

مصادیق اذن زوج در خروج زوجه از منزل در فقه نظام خانواده کدام است؟

۱-۱-۵- روش پژوهش: (بیان روش پژوهش از نظر کمی و کیفی بودن و نوع آن، علت انتخاب

روش پژوهش و...)

این پژوهش از نظر هدف بنیادی است و البته با اهداف کاربردی نیز آمیخته شده و به بحث اذن زوج

در خروج زوجه از منزل می پردازد؛ همچنین با روش توصیفی- تحلیلی و جمع آوری اطلاعات به صورت

کتابخانه ای و با استفاده از منابع فقهی، حقوقی و نرم افزارهای موجود در این زمینه، مسأله فوق را در

حوزه فقه نظام خانواده بررسی می کند.

۱-۱-۶- جنبه جدید بودن و نوآوری:

بررسی ابعادی لزوم اذن زوج در خروج زوجه از منزل با تاکید بر فقه نظام خانواده یک مسأله با اهمیت

است؛ زیرا بسیاری از مشکلات و مسائل حل نشده جامعه ناشی از مشکلات خانواده بوده و از طرف دیگر

در تعالیم اسلام نهاد خانواده همواره مورد توجه اکید قرار داشته است. بنابراین لازم است نسبت به بررسی

جامع مسائل و مشکلات مرتبط با این نهاد پایه و مهم اجتماعی اهمیت ویژه صورت گیرد و با توجه به این

مطلب که در سایر پژوهش های انجام شده مسأله لزوم اذن زوج در خروج زوجه از منزل در فقه نظام خانواده مورد توجه قرار نگرفته، از این جهت پژوهش حاضر "جدید و نو آور" خواهد بود.

۱-۱-۷- سازمان دهی پژوهش :

این تحقیق در سه فصل مورد بررسی قرار می گیرد. فصل اول کلیات و مفاهیم که به بیان ارکان اذن، تقسیمات اذن، تمییز اذن از مفاهیم مشابه، آثار آن و مفهوم فقه نظام خانواده و مختصات آن پرداخته می شود. در فصل دوم ادله اذن زوج در خروج زوجه از منزل که به بیان نظرات مختلف فقها، ادله نظریه ی رقیب و نقد آن، ادله نظریه منع خروج با در نظر گرفتن مصلحت و ادله کلی حفظ نظام خانواده و بررسی اذن در قوانین پرداخته می شود .

فصل سوم مصادیق فقهی اذن زوج مطرح می شود؛ از جمله اذن زوج در عبادات مستحبی زوجه، اذن زوج در اشتغال زنان، نذر، سوگند، عهد، اذن زوج در انجام اعمال زیبایی، تصرفات مالی و اجیر شدن که در این فصل بیان می شود.

۱-۲- مفاهیم

۱-۲-۱- اذن

۱-۱-۲-۱- اذن در لغت واصطلاح:

الف) اذن در لغت:

اذن در لغت به معنای علم، رخصت و اباحه، استماع و فرمان است و ایذان به معنای اذن

دادن و استیذان به معنای اذن گرفتن است (مصطفوی، ۱۳۶۸، ج ۱، ص ۱۶)

۱- اذن به معنای اعلام (سوره احزاب، آیه ۶۸)

إذ تَأذن ... (یعنی آنگاه که پروردگارت اعلام کرد)

۲- اذن به معنای اباحه و رخصت (سوره انشاء، آیه ۲۵)

فانكحوهن باذن اهلهن (پس ایشان را با رخصت اهلش نکاح کنید)

۳- اذن به معنای فرمان، امر، اراده (سوره یونس، آیه ۱۰۰)

ما كان لنفس ان تومن الا باذن ... (هیچکس بدون اراده خدا ایمان نمی آورد)

نزله علی قلبك باذن ... (بقره آیه ۹۷) او به فرمان خدا قرآن را بر قلب تو نازل کرده است.

۴- اذن به معنای علم (سوره بقره، آیه ۲۷۹)

فاذنوا بحرب من ... و رسوله (بدانید که به جنگ خدا و رسول رفته اید)

واژه اذن در کتب لغت به معنای اعلام بیشتر با حرف با به معنای اباحه و رخصت غالباً با

حرف فی و به معنای استماع در اکثر موارد با حرف الی متعدی می شود. (الخوری، ۱۳۹۲، ص ۷)

اذن در اصل به معنای اعلام بوده و در اثر کثرت استعمال در معنای اعلام رضایت و رخصت نیز

بکار رفته است. (راغب اصفهانی، ۱۴۱۲، ص ۱۲)

ب) اذن در اصطلاح:

اذن در اصطلاح فقها در عبارات مختلف تعریف شده است:

۱- اذن رخصت مالک، یا کسی که در حکم مالک است که در تصرف و اثبات ید است. (حسینی،

۱۴۱۷، ج ۲، ص ۵۰۶)

۲- اذن برطرف نمودن منع و حجری می باشد که معلول رقیبت یا صغر سن است و ساقط نمودن

حق می باشد. (مجموعه ای از اساتید فقه، ۱۴۱۱، ج ۲، ص ۲۲۱)

۳- اذن رخصت دادن و برداشتن مانع یا اعلام رضایت به آن است. (غروی اصفهانی، ۱۴۰۸، ج ۱،

ص ۱۳۱)